

Ontmoeting en dialoog

Van 16 tot 20 mei 2011 spraken in Nes Ammim acht leden van de Joodse gemeenschap met acht vertegenwoordigers van de Protestantse Kerk¹ naar aanleiding van spanningen die vorig jaar in de relatie tussen de joodse gemeenschap en de Protestantse Kerk waren ontstaan.² Nes Ammim is een plaats in Israël waar vanuit een christelijke inspiratie een belangrijke bijdrage wordt geleverd aan de dialoog tussen de religies in het land Israël.

Er waren gesprekken met sleutelfiguren uit de dialoog en met bijzondere mensen uit Israël, zoals rabbijn Francis Nataf. Er is een bezoek gebracht aan dr. David Netzer van het Center for Humanistic Approach in het Ghetto Fighters museum en in Haifa bij maatschappelijke organisaties. Er is een bijeenkomst geweest met professor Yohanna Katanacho - één van de opstellers van het document 'Uur van de waarheid' en een gesprek over mensenrechten met rabbijn Marc Rosenstein.

De deelnemers spraken over wat hen vanuit hun achtergrond en praktijk bezighoudt, over hun twijfels, vertrouwen en wantrouwen.

Belangrijk was het gesprek over elkaars identiteit en hoe het joods en christelijk geloof, het land Israël en de Palestijnen daarin een rol spelen. De deelnemers ontdekten dat het perspectief soms verschilt en constateerden dat dit soms verschillend blijft. Behalve discussie was er begrip en echte ontmoeting. Men vond elkaar in de afkeer van het diskwalificeren van mensen vanwege hun achtergrond en putte daaruit moed om te spreken over mogelijke samenwerking. Het wederzijds vertrouwen werd versterkt met het oog op de gedeelde toekomst in Nederland.

Vertrouwen

Is er een basis-vertrouwen of gevoel van veiligheid om ook controversiële vragen met elkaar te kunnen bespreken? Is er een diep geloof in de goede bedoelingen van de ander ook al uit de ander zich op een manier die je niet onmiddellijk begrijpt?

Omdat het idee van de conferentie geboren is in een situatie waarin de relatie onder druk stond werd de vraag gesteld hoe concreet gestalte te geven aan de

¹ Deelnemers aan de conferentie waren:

(van joodse zijde) Willem Koster, Robbert Baruch, Samuel de Leeuw, Ruben Vis, Menno ten Brink, Fred Grünfeld, Raphaël Evers, Micha van Dijk en (van de zijde van de Protestantse Kerk) Arjan Plaisier, Bert van Bokhoven, Haaije Feenstra, Evert Jan Hazeleger, Dineke Houtman, Jan-Gerd Heetderks, Marieke den Braber, Feije Duim. Het proces werd begeleid door Simon Schoon.

² Voorgeschiedenis: Op 9 maart 2010 stond een gesprek gepland tussen het Centraal Joods Overleg en de Protestantse Kerk. Op de agenda stond de positie van de Protestantse Kerk ten aanzien van het Israëlisch- Palestijns conflict en meer in het bijzonder de houding tegenover het document 'Uur van de waarheid', een document van december 2009 waarin Palestijnse christenen aandacht vroegen voor het lot van de Palestijnen. De Protestantse Kerk heeft dit document in ontvangst genomen en het CJO heeft een uitgebreide reactie aan de Protestantse Kerk gestuurd.

Kort voor het gesprek schreef de Protestantse Kerk een open brief aan de ambassadeur van Israël waarin op zeer concrete wijze aandacht wordt gevraagd voor het lot van de Palestijnen.

Het CJO reageerde geërgerd. Aangezien er nog geen reactie van Protestantse Kerk was gekomen op de reactie van CJO werd de ontmoeting op 9 maart op scherp gesteld. De Protestantse Kerk antwoordde snel en de ontmoeting op 9 maart ging door.

De bespreking leverde als belangrijkste uitkomst op dat het Israëlisch-Palestijns conflict diepgaand zou worden gaan besproken, en dat het CJO een bijdrage zou geven aan de vraag hoe door de Protestantse Kerk invulling te geven aan de 'onopgeefbare verbondenheid met het volk Israël', en dat deze beide zaken gedurende een gezamenlijke reis naar Israël, in de christelijke nederzetting Nes Ammim zouden worden behandeld.

onopgeefbare verbondenheid van de Protestantse Kerk met het volk Israël. Joden en christenen delen de Schriften van het Eerste Testament met elkaar. Christenen vervangen de joden niet in de heilsgeschiedenis van God met de mensen. Het verbond dat God gesloten heeft met het Joodse volk is niet opgeheven; christenen uit de volkeren delen in Christus in het heil van de God van Abraham. De verbondenheid betekent dat vervangingstheologie afgewezen wordt en dat de Protestantse Kerk zich altijd uitspreekt tegen antisemitisme.

In het zelfverstaan van het Joodse volk spelen land en staat Israël een belangrijke rol. Voor het Joodse volk is het Heilige land tevens het Beloofde land. De Protestantse Kerk erkent het recht van het Joodse volk om veilig te wonen in het land Israël. De huidige staat Israël heeft een volkenrechtelijke basis, die ook door de Protestantse Kerk volledig en in dankbaarheid wordt erkend. Overal waar het voortbestaan van de staat Israël op het spel staat of ontkend wordt of waar de fundamentele veiligheid van de inwoners in het geding is, weet de Protestantse Kerk zich geroepen zich hiertegen uit te spreken en partners daarop aan te spreken. Het gevoel van onveiligheid dat joden in Nederland vaak ervaren, vertoont een parallel met de bezorgdheid omtrent de veiligheid van de staat Israël in de regio en in de wereldgemeenschap.

Daarnaast weet de Protestantse Kerk zich aangesproken door Palestijnse christenen en weet zij zich geroepen van daaruit kritisch te staan tegenover het handelen van de staat Israël, daar waar het gaat om de rechten van Palestijnen. Dat laat onverlet dat daarbij soms verscheurdheid wordt ervaren. Het staan voor de rechten van de Palestijnen komt niet in mindering op nadruk op de veiligheid van de staat Israël en omgekeerd.

Voor de houding, belangstelling en betrokkenheid van de Protestantse Kerk jegens de Palestijnen, en in het bijzonder de Palestijnse christenen, in christelijke verbondenheid en in diaconaal opzicht, is aan joodse zijde een beter begrip ontstaan. Van protestantse zijde wordt het gevoel van onveiligheid dat de joodse gemeenschap in Nederland ervaart -ook veroorzaakt door de opstelling van sommige Nederlanders tegenover Israël- beter begrepen.

Het vertrouwen dat je -over en weer- bondgenoten van elkaar bent, ook al trek je misschien conclusies die de ander niet voor zijn rekening zou nemen, is gegroeid en moet nog verder groeien.

Daarom zoeken we naar de voortzetting van het gesprek over de verbondenheid met elkaar en naar concrete handelingsperspectieven.

Samenwerking

Joden en christenen hebben elkaar nodig. De secularisatie en verharding van het maatschappelijk klimaat vraagt om mensen die vanuit hun geloof, idealen en compassie zoeken naar diepgang en verbondenheid. Dit is een gezamenlijke opdracht aan joden en christenen.

Gezamenlijke uitdagingen, zoals het behouden van religieuze rechten voor alle geloofsgemeenschappen, willen we vaker samen oppakken. Bijzonder onderwijs, de rituele slacht, de mogelijkheid om sjabbat of zondagsrust te houden, maar ook het gezamenlijk nadenken over actuele vragen met betrekking tot Israël en de Palestijnen zijn voorbeelden van deze uitdagingen. We nemen ons voor te zoeken naar gezamenlijke deelname in projecten, die bruggen bouwen op weg naar een rechtvaardige vrede.

Namens het Centraal Joods Overleg
Nederland,

Drs. Willem Koster, Voorzitter

Namens de Protestantse Kerk in

Dr. Arjan Plaisier, Scriba